ZEMTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 47 (135) 1997. GODA 26. DECEMBRIS CENA 5 SANTIMI

GUNTARA BAJĀRA FOTO

PAĻDIS PAR SADARBEIBU!

Ar Dīva, laseitōju, autoru un atbaļsteitōju paleigu »Zemturs« jau sagaida catūrtu sovas pastōvēšanas godu — pyrmais numers pasaulē pasarōdējōs 1994. goda 30. decembrī. Vysaiži gōja — beja ražeigi un skaisti breiži, beja ari taidi, kod, finansialu gryuteiby spīsts, izgōja ar pōrtraukumim un zam draudu vyspōr apastōt slūga. Bet kai par laimi tymsī mōkūni pasaškeire, atspeidēja saule un otkon varējom tiktīs ar sovu laseitōju pulku. Tai šūgod pādejais numers ir 47., bet vysā pastōvēšonas laikā 135. Kū sūla jaunais, 1998. gods? Jōcer uz tū lobōkū. Jo myusu — autoru un laseitōju kūpeigais pulks ītu pōri tyukstūšom cylvāku, byutu aizvin lelōka garanteja avīzes pastōvēšonai, jo myusu vairōk pasyuteitu Latgolā un cytūs nūvodūs vaļstī, Reigā...

Par tū varim zeilēt Vacgoda vokorā, bet vysupyrms jōizpylda pīnōkums un tys ir pasateikšonōs vysim lelōkīm lobvēlim: kas atbaļstēja finansiali un paleidzēja izplateit mozumtērdznīceiba, kas parakstēja postā un lasēja, kas sirsneigi leidzdorbōjōs ar rokstim. Un tūs nav moz: Aloizs Čačs nu Grand Rapidim ASV, Aļberts Spōgis un Jōņs Dimants nu Andriva Jurdža fonda, kura rezidence atsarūn Vōcejā, radio »Breivō Eiropa« Latgolas raidējumu redakcejas darbinīki Dainis Mjartāns un Valdis Labinskis Prāgā, daudzi cyti ōrzemēs, taipat lels pulks autoru tepat Latvejā — profesori Pīters Zeile un Jāzeps Zeļonka, radio »Breivō Eiropa« latgaļu raidējumu korespondents Jūlijs Trūps Rēzeknē, rēzeknīts un V. Lōča muzejā Piļcinē vadeitōjs Pīters Lōcs, V. Barkāns Ogrē, Leonards Erts Aizkrauklē, A. Piļpuka Dekšārēs, Silvija Pīgōžne nu Pušas Rēzeknes rajonā, Jōņs Viļums nu Rēzeknes, Ādolfs Borbals nu Jaunkolsnovas, Jōņs Broks nu Ķekavas, Jōņs Broks-Eisāgs nu Talsim, Lūznavas, Vyšku un Malnovas lauksaimniceibas tehnikumi, Preiļu kooperativō skūla īvītōja apmoksōtus sludynōjumus par audzēkņu uzjimšonas kōrteibu un nūteikumim, taipat Ludzas rajona Felicianovā asūšūs uzjāmumu »Polimers«, krōsu ražōtōju un cytu reklamu. Jōpīmiņ ari redkolegejas lūcekli (daudzi ari narakstēja), kuri pastōveigi beja klōt ar sovim dorbim: Viktors Trojanovskis nu Ludzas, Ontons Slišāns nu Bolvu Škilbānim, Pīters Gleizdāns un Jōņs Elksnis nu Rēzeknes, dzejnīks un žurnalists Minsterē Aļberts Spōgis, kurs voda myusu ōrzemu biroju un aizejūšā godā sagōdōja īspēju pabyut Minsteres latvīšu gimnazejā, īpasazeit ar »Latgaļu sātas« dorbu, ar savōktīm materialim par K. Raudivi, Z. Mauriņu, J. Jaunsudrabeņu un cytim — īspaidu publikacejas nōkamgod. Tikpat kai redkolegejas lūceklis beja ari Tylžas prāvests A¬berts Budže, kuru mes gribim paturēt ari nōkamgod, jau reorganizātā redkolegejā kai bazneicas un religejas lītu konsultantu, jo cīnejamais pristers nabyus pret itū. A. Tretjakova Ludzā ar »Zemtura« publikacejom sareikōja bārnu konkursu »Muna boltō Latgaleite«.

Vēļ varim nūsaukt daudzus nu tīm, kas gon rešōk rakstēja »Zemturam«, bet kuru publikacejas izsauce plašu rezonansi, kai Oskaru Seikstu, kurs īsaistēja ari cytus jaunūs dzejnīkus, Teodoru Želvi nu Carnikovas, Eugenu Karūdznīku nu Sabiles, kurs aktivizējīs tīši šūgod, myusu dzejnīkus, kuru prīkšgolā kai tōli radzams ūzuls ir vysu cīneitais un meilōtais Andris Vējāns — jō paraugam sekōjuši Normunds Dimants, kurs pādejā laikā īsyutēja apbreinojami jaukas vōrsmas latgaļu literarajā volūdā. Sovu pyrmū pasarōdēšonūs »Zemturī« nūsvinēja latgalīte nu dzimšonas un reidzineica pēc tagadejōs dzeives vītas Emilija Kalvāne. Dzejūļus un lelōkus prozas dorbus avīzei uzticējuši Jōņs Gurgons un Inta Baiba nu Preilim, daudz rūseibas uzrōdēja Aleksandrs Proboks Ludzas rajona Kōrsovā.

Paļdis jīm un ari vysim cytim, kurus šūreiz napīminējom. Gribīs cerēt, ka nōkamā, 1998. godā jī uzticeigi paliks ar »Zemturi«, rassīs ari jauni stabili autori nu tīm, kas šūgod uzrakstēja kū navin pyrmū reizi...

Lobu veseleibu, iztureibu, spākus, bogōtus energejas krōjumus, laimi Jaunajā, 1998. godā, bet vyss pōrejais nōks pats nu sevis!

PĪTERS GLEIZDĀNS

RĒZEKNĪTI APBREINOJ PASAULĒ

1997. godā tōlajā Taivanas piļsātā Taibeja pasauļa bārnu zeimējumu konkursā pīsadalēja 51 vaļsts tālōtōjmōkslas vysjaunōkōs paaudzes talanti, pyrmā vītā izavērzēja Japōna, ūtrā atstōjūt Latveju. Myusu vaļsts bārni sajēme 3 zalta un 2 sudobra medaļas. Pateikami, ka laureatu vydā ir gon vyspōrizgleitojūšūs, gon mōkslas skūlu audzēkni. Zalta medaļas Latvejā: Mārītei Jansonei nu Valmīras rajona Koņu pamatskūlas, Agnesei Grodzai nu Ādažu un Lindai Rubežai nu Baldōnes mōkslas skūlas, sudroba medaļas pōrvede mōjōs Jūlija Stepanova nu Rēzeknes bārnu interešu centra un Dāvis Leišavnieks nu Baldones mōkslas skūlas. Varim prīcōtīs un pīsavīnōt apbolvōšonas ceremonijā teiktajam nūzeimeigajam vērtējumam nu Taibejas bārnu mōkslas atbolsta misejas Latvejā vadeitōjas Danielas Hū mutes: »Jyusu vaļsts kulturai ir dziļas un lobas saknes, tei peļnējuse pasauļa apbreinu« (»Jaunā Avīze« 02. 12. 97. 8. loppusē).

Bārnu dailradē, iztēlē izveidōtā attālā ir dialogs myusu šudinei, kurā seviški interesanta ir mōkslas volūda, mōkslas zynōtnīks Valdis Kavacs (Reiga) uzsver, ka mōkslas volūda ir izkūptōkais, izteiksmeigōkais un īdarbeigōkais vyzualōs mōkslas paveids, kas bolstōs uz tradicejom un cylvāka uztveres īpatneibom, »tōpēc tei ir tikpat sena kai ciļvēce un tikpat jauna, kai kotrs tōs radeitōjs, uztvērējs, lītōtōjs. Mōkslas volūda vīnlaiceigi var byut gon ļūti individuala un personiska, gon vysaptverūša un vyspōrciļvēcyska« (»Tautas un profesionalō mōksla Latgolā myusdīnu kulturas situacejā (60—90 g.), tēzes, Rēzekne 07. 05. 97. 12. lpp.).

Lai Jūlijai pīsapyldōs vysas cereibas!

VAĻSTS PREZIDENTA GUNTA ULMAŅA UZRUNA BOLVŪS

CĪNEJAMĪ KLŌTASŪŠĪ!

8. decembrī Latvejas vaļsts prezidents Guntis Ulmanis vizitēja Bolvūs. Tikšonōs ar īdzeivōtōjim, nūvoda vysu leimiņu pošvaļdeibu darbinīkim, ari aizsardzeibas strukturu pōrstōvim pagērēja runas par administrativi teritorialū reformu. Par tū stōstēja cyti reidzinīki un ari vītejī, bet Ulmaņa kungs dalējōs pōrdūmōs par Latveju un pasauli aizejūšā godā. Jō runu fiksēja diktofonā un pōrtulkōja latgaliski radio »Breivō Eiropa« korespondents Jūlijs Trūps (mozlīt saeisynōta).

Vēļreiz asat sveicynōti šamā ļūti latvyskajā un mōjeigajā piļsātā Bolvūs. Mes itū sanōksmi bejom īcerējuši jau stypri paseņ, bet dzeive izdarēja sovas korektivas un tagad es sacēju sovim padūmnīkim, ka gods īt uz beigom un ir palicis vīns naizpiļdeits sūlējums.

Konspektivi pamēgināšu atsacerēt, par kū šūgod asam dūmōjuši un varbyut kupeigi pasprīssim, kas ir tys byutiskōkais, sōcūtīs jaunajam dorba cēlīņam. Es vīnmār asu akcentējis dūmu, ka vaļsts navar pastōvēt nu Reigas un divim atseviškim mozgim — Ventspiļs un Daugavpiļs; vīns peļdēs naftas rubļūs, ūtrs nazynōs, kai saviļkt kūpā golus. Vaļsts politika jōveidoj tai, lai kotrs cylvāks tyktu sadzērdāts un kotra omotpersona varātu dūt sovu īguļdējumu myusu vaļsts atteisteibā. Muna pōrlīceiba ir taida, ka atsarūnom kristceļūs, kur beja jyusmā ar dzīsmōtū revoluceju, emocejom, prīcu, ka asam klivuši breivi un naatkareigi, ka gribim k¬yut demokratiski, bet nazynom, kas tei demokrateja taida ir, un ejom uz pūsmu, kod jōir atbiļeigim par tū, kū dora myusu vaļsts.

Muna pōrlīceiba ir, ka nōkūtne pīdarēs politikim, kuri spēj runōt un pasavērt nōkūtnē, navys kotru sovu vōrdu un sūli pīlōgōt eislaiceigam pīprasējumam. Pats laikmeteigōkais vaicōjums, kū mes šudiņ varim uzdūt sev — voi muns kaimiņš, laikabīdrs jyutas labi šamā vaļstī — Latvejā. Un voi es pīteikami labi izjyutu sovu laikabīdru un jam vēleju tū pošu, kū sev. Pats eiropejiskōkais un latvyskōkais vaicōjums ir — kod un kai varu paleidzēt cytam cylvākam un ar kū es jū varu atbaļsteit. Ar tū jōnūsadorboj na tikai Reigā, bet kotrā pogostā un piļsēteņā. Latvejai drūša nōkūtne byus tikai tod, jo labi jussīs ikvīns jōs īdzeivōtōjs. Tys varātu byut myusu nōkamō goda motivs sovas darbeibas aplīcynōšonai.

Pēc dažom dīnom tiks sparts nōkamais sūļs uz Eiropas Savīneibu. Vīnpadsmit vaļstis, kuras grib īsasaisteit ES, vyspyrms dūmoj par sovu lobklōjeibu un tikai pēc tam, kai tū izdareit ar pōrejōm Eiropas vaļstim. Latvejas nōkūtni es personeigi radzu ceļā uz ES, jo tei ir vīneigō autoritate myusu kontinentā, kas ari Latvejai var dūt lelas nōkūtnes perspektivas. Ir daudz oponentu, bet ejūt ar kaidu kūpā ir kas to jūpurej nu sevis poša. Ir galeigi oplom un muļkeigi, es saceitu, pat nūzīdzeigi ES saleidzynōt ar PSRS. Myusu ekonomiskom strukturom ES dziļōkō jāga jōaizvoda leidz kotram vaļsts īdzeivōtōjam. Nadūmoju, ka ceļš uz ES varātu byut eisōks par 4—5, jo na vairōk godim.

Attīceibas ar Krīveju. Ar tik lelu kaimiņu myusim ir jōprūt runōt attīceigā leiminī, saglobojūt sovu stōju, principus un uzskotus. Tymā pošā laikā jōcīna kaimiņu problemas, nūstōja un prīkšlykumi. Gondreiž jau kōrteibā rūbežleiguma nūslēgšona. Jōizvērtej Krīvejas un Latvejas vēsture, kūpeigō vēsture, un kai dažaidu tauteibu cylvāki nōkūtnē dzeivōs gon Latvejā, gon Krīvejā. Mes nu Krīvejas napraseisim, kai veidōt pilsonisku sabīdreibu, bet mes ļūti labi saprūtam, ka itī vaicōjumi pošim jōizškir, jōizlem tai, lai sabīdreiba veidōtūs kai vaļsts bez divom kūpīnom. Latvejā dzeivoj daudzu tauteibu cylvāki un reiz nōksīs pōrtraukt korstōs diskusejas, ka vaļsts sastōv tikai nu latvīšim un krīvim. Nav nōkūtnes principam »Aci pret aci, zūbu pret zūbu«, myusim ir jōizveidoj godsymtu vaļsti. 16. janvarī trejs Baļtejas vaļstis uzaicynōtas ar ASV paraksteit hartu — sovstarpejas sadarbeibas leigumu, bet amerikani myusim nadūd nikaidas garantejas, var tikai paleidzēt.

Ļūti sarežgeits vaicōjums ir par myusu nacionalajim bruņōtajim spākim. Nivīna parteja navar nūpeļneit nivīnu punktu, jo runoj par armejas palelynōšonu, par aizsardzeibas spāku nūstyprinōšonu, par drūšeibas politiku, jo kotram myusu vaļsts īdzeivōtōjam itī vaicōjumi līkas tik tōli un tik natīši saisteiti ar jū, ka kotrs dūmoj tai — lai Ulmanis, Krasts un 100 Saeimas deputatu garantej myusim drūšeibu, bet myusim pošim vajag tikai dorbu, maizi, olgu un vysu pōrejū. Tei ir lela alōšonōs un jōizdora atteiceigi sacynōjumi. Navaru atbeļsteit ministra Jundža kategoriskū nūstōju, bet es saprūtu, ka beja jōsper izškirūšs sūlis, lai pīvārstu vaļsts uzmaneibu armejas vajadzeibom. Latvejas armeja Eiropā ir vysmozōkō, ari leidzekļu vysmozōk, un jo gribim vēļ samozynōt, tod cytas Eiropas vaļstis dūmōs tai, lai par sovu drūšeibu gōdojom poši, jo vīns ūtru sorgoj tikai tī, kas poši sevi spēj un ir gotovi aizsorgōt.

Aicynu vysus vēreigi sekōt tōlōkīm parteju veidōšonōs procesim, gatavojūtīs nōkamajom Saeimas vēlēšonom. Jo īs taipat kai 5. un 6. Saeimā, tod kas myusus gaida septeitajā? Šōs vēlēšonas naiztaisit par cyrka numeri! naaizmērstit, ka myusu varas sadale ir taida — absolūtō pīdar parlamentam, mozlīt kaut kū var izdareit ari Ministru kabinets — vaļdeiba, un pavysam moz prezidents — tū nūsoka myusu Satversme.

Vēlēšonōs spēceigi pasarōdeis socialdemokrati, jaunu parteju veidoj Andris Škēle. Vārōsim, bet navajadzātu pōrvērtēt kaidas vīnas partejas nūzeimeibu. Latvīts vīnmār ir bejis ļūti apdūmeigs, nav bejis īspaidojams ar ōtrim, korstasineigim lāmumim. Ceiņa par parlamenta krāslim uz 4 godim byus daudz osōka, kai leidz šam.

1987. kūpejā summā — vysu rōdeitōju nalels uzlobōjuma gods. Nav pazuduši ideali, tikai sēd myusūs vydā un myusim ar sovu reālū, praktiskū darbeibu ir jōdūd īspēja jīm sevi parōdeit un aplīcynōt. Jo nav jau cytas alternativas, kai breiva un naatkareiga Latveja — vyss cyts, kū asam izbaudējuši šymā godsymtā, ir tikai antiideali.

ASV MĪRA KORPUSA SYUTNIS PREIĻŪS

Jau vairōkus mēnešus Preiļūs dorbojās Amerikas Savīnōtūs vaļstu Mīra korpusa pōrstōvs Arnolds Eilerts (attālā). Jys vēļ dīzgon moz kū prūt latviski, lai gon jau sōcis orientētīs myusu volūdā, tūtīs labi pōrvolda vōcu volūdu. Izarōda, ka gon par tū, gon sovu vōrdu un uzvōdu pateiceigs tāvam — jys bejis vōcīts, sovukōrt mōte — amerikānīte. Dzimis Vōcejā, bet dīzgon agri gimine pōrsacāluse uz ASV, kur apgivis gon angļu, gon ari spāņu volūdu.

Pyrms īsarašonōs Preiļūs ar leidzeigu Mīra Korpusa (MK) uzdavumu dorbōjīs Kaliningradā. Pēc specialitates jys ir finansists un ari nu korpusa vadeibas sajam uzdavumus, kam ir sakars ar kreditim un finansem.

Preiļūs jō misejas programma izstrōdōta divim godim, lai ari tei nav nūformulāta kaidā konkretā plōksnē. Vērsuzdavums ir vuiceit īinteresātūs, kai īgyut naudu nu biznesa darbeibas, šaurōkā specializacejā tys ir lauku menedžments, metodes — īinterasātūs konsultacejas. Ar kreditu un finansu vaicōjumim Arnolds Eilerts strōdoj jau desmit godus un ir vīns nu spējeigōkīm sovā nūzarē. Mīra korpusā, kurs jau divus godus apkolpoj Latveju un Igauneju, ir ap 30 cylvākim un jō štābs atsarūn Reigā. Cylvākus jys pījam Preiļūs rajona padūmes ākā un izbrauc ari uz Leivōnim, dorbā ir pīcas dīnas nedeļā nu puļkstiņ ostonim reitā un leidz pīcim vokorā, divas stuņdes dīnā veļtej cīteigai latvīšu volūdas vuicēšonai, tai ka ar apmaklātōjim var sasapast jau ari jūs dzymtā volūdā. Bet, kai stōstēja Eilerta kungs, ir ari taidi jō padūma prasētōji, kurim nav sveša angļu voi vōcu volūda, tod sarunas ir augleigōkas un dzeivōkas. Mes runojom vōciski.

Mīra korpuss Amerikas Savīnōtajōs Vaļstīs izveidōts pyrms 37 godim, pi jō šyupeļa bejis prezidents D. Kenedijs un tagad pōrstōvnīceiba ir daudzōs vaļstīs kai Eiropā, tai cytūs kontinentūs, MK dorbojās ap 10000 dažaidu specialitašu un profeseju pōrstōvu, Arnolda Eilerta gimine palykuse Dalasā, Teksasas štatā, kur jys ari īsasaistējīs MK dorbā.

Breivajā laikā A. Eilertu var redzēt vodam angļu volūdas kursus kaidai grupai preilīšu — uz tīm jys gatavojās tikpat ryupeigi, kai uz kotru dorba dīnu, jau īprīkš pōrdūmojūt un vysu izsverūt, kai tū līk jō specialitate — finansists navar pasaļaut uz gadējumu, navar naanalizēt vysus plusus un minusus un naparedzēt tō voi cyta plāna glaiznōkumu.

A. MEŽMAĻA teksts un foto

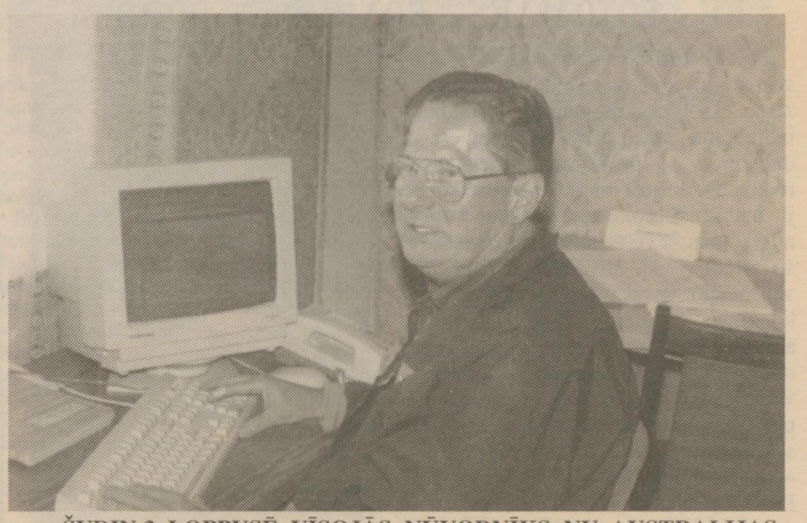

ŠUDIŅ 3. LOPPUSĒ VĪSOJĀS NŪVODNĪKS NU AUSTRALIJAS PĀVILS ALEKSANDROVIČS

REDKOLEGEJA: Valija Berkina – Jākubpiļs, Jōņs Eļksnis – Latgolas Kultūras centra izdevnīceiba, Pīters Gleizdāns – Rēzekne, Jōņs Kokins – Daugavpiļs, Anita Petkune – Krōslova, Ontons Rancāns – Preiļi, Ontons Slyšāns – Bolvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pīters Zeile – Reiga, Jōņs Žugovs – Reiga, ōrzemu biroja vadeitōjs – Aļberts Spōģis Minstere

A, BUDŽE, PRĀVESTS

KATŌĻU DRAUDŽU DZEIVE

18. novembrī Daugavpiļs Svātō Pītera bazneicā nūtyka eukumenisks dīvkolpōjums, kurā pīsadalēja treju kristeigūs konfeseju goreidznīki. Svātku uzrunas teice Romas katōļu bazneicas Daugavpiļs draudžu dekans A. Madelāns, pareizticeigūs svātō Borisa un Gļeba katedrales pōrzinis tāvs Georgijs un luterāņu draudzes mōceitōjs Linards Rozentāls. Dīvkolpōjums beja kupli apmaklāts.

* * *

Tamā pošā dīnā Latgolas Kulturvēstures muzejā Rēzeknē nūtyka F. Trasuna kūpōtūs rokstu I sējuma prezentaceja. Uz ilgi gaidētōs grōmotas svātkim beja puļcējušīs Rēzeknes inteligence, J. E. veiskups J. Bulis un dekāns P. Zeile. Vērtejūt F. Trasuna īgulādējumu, Saeimas deputats un pasōkuma organizātōjs P. Keišs atgōdynōja par nūtykuma svareigumu. Pasateicūt jō naatlaideibai un mērktīceibai kaidreizejō Saeimas deputata grōmotas prezentaceja pyrms tam nūtyka Saeimas nomā Reigā, pīsadalēja tōs prīkšsādātōjs A. Čepānis, J. E. arhiveiskups J. Pujats, literaturzynōtnīki, F. Trasuna radīnīki un goreigō seminara audzēkni.

Dīz voi šei grōmota byutu īraudzējuse dīnasgaismu bez mecenatu atbolsta, īpošu paļdis Keiša kungs izteice Amerikas latvīšu katōlu apvīneibai, Jōņam Dimantam un cytim, greznū sējumu ar sudrobainim burtim uz vōka ar nūsaukumu »Dzīve un darbi« laiduse klajā Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba Rēzeknē. Īvodrokstā profesors P. Zeile roksta: »Pavodūt pi laseitōja F. Trasuna dorbu I sējumu, rūnas vēlēšonōs, lai nōkūtnē dīnas gaismu īraudzātu ari II un III, tikai kūpumā jī aspīgelej izcylū veiru un kolpōtu par sova veida goreigū pīminekli dyžajam Latgolas dālam. Kai sacējis Jōņs Čakste, F. Trasuns beja navīn lels vaļstsveirs, bet ari tys veirs, kurs Latvejas gerbūnī nūvītōja trešū zvaigzni«.

* * *

Pamatojūtīs uz informaceju par Jākubpiļs evaņgeliskōs ticeibas kristīšu draudzes »Jaunō paaudze« darbeibas pajēmīnim, Leivōnu piļsātas dūme nūlāmuse naļaut jai reikōt dīvkolpōjumus piļsātas administratīvajā teritorejā.

* * *

30. novembrī Jezus Sirds katedralē puļcējōs Parīzes Vyspasauļa XII jaunōtnes dīnu daleibnīki nu Latgolas grupas. Pēc dīvkolpōjuma Rēzeknes vydusskūlā nūtyka kūpeiga atmiņu pēcpušdīna.

* * *

Pyrms 50 godim — 1947. goda 10. decembrī — miris prīsters Benedikts Skrynda MIC (dzimis 1868. godā). Nu 1911. leidz 1923. godam par prāvestu kolpōja Bolvu draudzē, nūdybynōja Sprōgu draudzi un cēle dīvnomu (tagad ļūti slyktā stōvūklī), sarakstēja Bolvu katōļu draudzes un bazneicas vēsturi, Bolvu nūvodā izplatēja tymā laikā popularōkū latgalīšu avīzi »Dryva«, kū izdeve jō brōļs Ontons Skrynda.

* * *

Pyrms 135 godim — 1862. goda 12. decembrī — Nautrānu pogostā dzimis Andrejs Sviklis, goreidznīks un atmūdas laikmata darbinīks, miris 1928. godā. Drukas aizlīguma laikā Sūmejā drukōja lyugšonu grōmotas, slepeni izdalēja katōlim un latvišus skubynōja stingri turētīs pi sovas volūdas. Nu 1906. goda kolpōja Baļtinovas draudzē, kur veice tautas audzynōšonas un pošapziņas mūdynōšonas dorbu, 1908. godā nūdybynōja patārātōju bīdreibu, bet 1. pasauļa kara laikā tīpat Baļtinovā ari Latvīšu bēgļu paleidzeibas bīdreibu. Jam leli nūpalni patversmes skūlas dybynōšonā.

* * *

Saskaņā ar vaļdeibas pōrmaiņom vaļsts īpašuma privatizacejas fonda leidzekļu līitōjumā pījimts lāmums nu šō fonda segt Aglyunas bazilikas porōdu — 188000 latus. Šys porōds sasaglobōjīs vēļ nu pāvesta Jōņa Pōvula II vizites, kod veikta bazilikas un apkaimes restauraceja.

* * *

Katōļu bazneica Latgolā nav īdūmojama bez vītejōs tautas volūdas, Aglyunas bazilikas draudze ik nedeļas ziņu lopu »Aglyunas zvaneņš« izdūd latgaliski. Latvejas posta katalogā 1998. godam ir divi izdavumi latgaļu volūdā — žurnals »Katōļu Dzeive« un nedeļas laikroksts »Zemturs«.

* * *

Latvejas Nacionalūs partizanu vaļde par jūs vēstures apzynōšonu un par īguļdeitū dorbu Boltūs krystu uzstōdeišonā un īsvēteišonā Tylžas pogostā ar pateiceibas rokstim apbolvōjuse vairōkus Bolvu rajona sabīdriskūs darbinīkus, jūs skaitā ari Tylžas katōļu draudzes prāvestu A. Budži.

* * *

Viļakas dekāns O. Aleksāns OPM Cap. Viļakas piļsātas dūmei dōvynōjis žurnala »Katōļu Dzeive« un laikroksta »Solis« goda abonentus.

* * *

12. novembrī ar prāvesta A. Trapučkas svēteibu Vaļsts Tuberkulozes un plaušu slimeibu centrā Sauriešōs atklōta kapela, tōs īreikōšonai slimneicas administraceja īrōdēja izremontētas telpas, nu sovom jau tai tryuceigōm olgom darbinīki zīdōjuši leidzēkļus, taipat ari religiskōs literaturas un svātbiļžu īpērkšonai. Atklōšonas ceremonejā prāvests A. Trapučka uzsvēre goreigōs apryupes nūzeimeibu gon medicīniskam personalam, gon smogūs slimeibu izvōrdzynōtīm.

* * *

Natōli nu Rēzeknes centra — V. Purvīša īlā atsarūn vaca kopsāta, kura leidzēkļu tryukuma dēļ pamasta pūsteišonai. Pādejī apbedējumi datāti ar 1940. goda vydu, bet pēc tam gar vīnu žūga molu sacaltas mōjas, gondreiž voi kopsātas teritorejā kaids uzcēlis garažu, kur teikūt žōvāta veļa un škaļdeita molka. Šamā kopsātā apbedeits izcylō latvīšu gleznōtōja Vilhelma Purviša tāvs.

* * *

11. novembrī — Lōčplēša dīnā — Kolupes pogosta īdzeivōtōji, gūdynūt sova pogosta zemnīku, Sibirejā nūmūceitū »Varoņu« mōju saiminīku un Lōčplēša ordeņa kavalīri Broņislavu Šaršunu, Kolupes kopsātā atklōja pīmiņas zeimi, kū īsvētēja draudzes prāvests Česlavs Nikšto, pyrms tam vītejā bazneicā nūtyka dīvkolpōjums.

* * *

8. novembrī Eglaines katōļu bazneicā pēc svātōs Mises bazneicōni gūdynōja sovas draudzes prāvestu Vincentu Bārzdu, kuram 5. novembrī beja myuža 70. godskōrta. Prīsters sajēme daudz zīdu un loba vēlējumu.

REPLIKAS
JŪLIJS TRŪPS

NAV VĒSTURES SKŪLŌTŌJU?

Skūlōtōjs pyrmom kōrtom ir goreiga kategoreja, kurs ari nabadzeibā skūlānam atdūs vysu, kū zyna. Latvejā, Latgolā šudiņ taidu cylvāku ir moz. Bet na jau galeigi bešā. Lelō latgalīšu drauga barona Gustava Manteifeļa 165. dzimšonas dīnas atceres vēstures stuņde Latgolas Kulturvēstures muzejā beja lelisks pīmārs, ka Dricānu puse ari šudiņ nūvodam un vaļstei kūpumā izlūlōjuse dyžus cylvākus. Runa ir par vydusskūlas vēstures skūlōtōju Silviju Laizāni. Jōs stōstējums par G. Manteifeli beja leidzvērteigs jebkura leimiņa pedagoga atestacejai. Bez tam S. Laizāne sovā pogostā jau vaira godus pētej senlatvīšu tautas dzeives ritumu, vodūtīs pēc varbyut 1000-gadeigu akmiņu »volūdas« dažaidim kalendarim un zeimem uz akminim, kas beja izmontōtas sērmā pagōtnē.

Tys — par vēsturi, bet Dricāni davuši Latvejai ari personeibu, bez kuras dīz voi šudiņ dīnas gaismu radzātu latgalīšu literaturas kultura — runa ir par LKC izdevnīceibas vadeitōju Jōni Eļksni. Lai LKC izdevnīceiba jau godim mūkōs ar finansu gryuteibom, latgalīšu grōmotas iznōk. Tai — otkon uzvar goreigums.

Prūtams, divi galejeibas naiztur kritiku — vīnā vyss ir materialisms, ūtrā — goreigums; tauta, sabīdreiba atsaeista jūs ītekmē, ītur samēreigu, Dīva nūrōdeitu leidzsvoru. Bet progresu — sabīdreibai īdegt nadzīstūšu nōkūtnes gaismu — var daži, tī, kas goreigū spēj pacelt pōri materialajam, bet cytā laikā dzeivojūšajam nikod nav bejis vīgli, ari tagad.

VOI TAIDS »NAMEJS« VĪNOJ?

Goda pādejā sapulcē NDV Rēzeknes nūdaļas daleibnīki dorbu sōce ar Dīva vōrdim »Cik breineigi, muns Dīvs, tu mani vodi«. Kai jau Adventa laikā, ari runas par politiku beja mīreigas un labi pōrdūmōtas, jo vīnu vīdūkli var izteikt gon ar kulturalu, gon nyknu un prostu vōrdu. Kai jau beja gaidams, lelu vēreibu pīvērse jaunīcarātai partejai »Namejs«, kuras iniciativa nōk nu Reigas puses. Golu golā rēzeknīšu dūmas aplīcynōja fakts, ka ite nav pat minimuma — 10 cylvāku, lai rostūs »Nameja« nūdaļa. Vonogi Rēzeknē, taitod, dūmoj, ka Latvejā jau pīteik nacionali nūskaņōtu parteju, kam pīsavīnōt vēlēšonōs un cytaidi, un vēļ vīns politisks veidōjums tikai veicynōs vīnōteibas drupynōšonu.

Ar skumi jōdūmoj, cik tūmār myusu tauta egoistiska, ka spēj sasadaleit jau vairōk nakai 40 partejōs. Labi, ka Vonogi saprūt, cik beistami ir ļaut tam īt ari tōļōk. Skume ari par tū, ka šaidus »fokusus« šūreiz spēlej NDV augšas un Jaunō goda sōkumā, kod paradzāta »Nameja« pyrmō lelōkō kūpā īšona, byus radzams, kas iznōcis nu taidas politikas. Skaidrs gon tys, ka nōkamajā Saeimā jaunajai partejai natikt pōri 5 procentu rūbežam, vairōk bolsu pamatūt Latvejā beistamīm politiskīm spākim.

Kai vīnmār, ari šūreiz saītā beja dzīsmes, dzeja, novembrī dzymušūs sveikšona, jūs vydā ir ari NDV bīdrs dekantāvs Pōvuls Zeile. Sokūt paļdis par dōvonu, jys atzineigi nūvērtēja NDV nasalaužamū vīnōteibas ideju, sacēja, ka latvīšim nav cytas nōkūtnes alternativas. Pīminēja tūs, kuri sovulaik zīdōjušīs nōkūtnei, par tīm Ludzas rajona patriotim, kuri Garbarūs 1949. godā leidz pādejai lūdei ceinējōs pret čekas karaspāku. Nyu vaļsts svātkūs varūņu atcerei atklōts akmiņa pīmineklis, īsvētēja krystu — tū atbaļstējuse ari Ludzas rajona padūme. Lyuk, kaids pretstots myusu vaļdeibas īrēdnim, kuri sarunōs ar orvaļstnīkim, politikim naprotestej, jo nacionalūs partizanus nūsauc par banditim.

INTA BAIBA

KUR PALĪK MYUSU NAUDA?

Vakarējom ar mōti divas vīn. Gryuši laiki, navar pasaceit, voi atsarassīs vēļ kaids, kam byus vajadzeigs myusu dorbs. Kas tū zyna, sacēja mōte, jōdzeivoj taupeigi. Strōdōsim dōrzeņā — vēļ jau kū to var nu jō īgyut, rezerves zīmai sakrōsim pogrobā — kai navin izdzeivōsim, byus kū ēst. Nūraksteišu tev tāva ītaupējumus, bet lai jī globojās bankā — »Balteja« sūla augstus procentus! Lai naudeņa ražoj cytu naudeņu...

Nūritēja jau ari kaida osora obom. Nūsamīrinōjam un gōjom pi mīra — reits gudrōks par vokoru. Ūtrā dīnā jau leidz ar bankas atvēršonu mōte beja pi tōs, izpiļdēt sūlējumu, sagōdōt sev un bārnam īprīcynōjumu, pōrraksteit ītaupējumus, kurus banka sūlēja divkōršōt un pat trejskōršōt...

Pōrskaitēja... Vēļ nabejom rimušas pōrsprīst sovu prīcu, kod pa vysu Latveju nūskanēja ziņa: banka »Balteja« bankrotējuse... Pēc jōs nūsalikvidējōs vēļ kaidas divdesmit cytas Latvejas bankas...

Kū lai ņyu dora? Leidz šam laikam tam nav dzērdāts kaids nūpītnōks vērtējums, ari vaļsts prezidents Guntis Ulmanis nav uzrunōjis tautu, pasacējis koč vīnu cereigu vōrdu. Voi tai ari vyss paliks, vaļstei par banku bankrotim moza bāda? Nā, jys tō nav darējis, voi ari es naatcerūs, ka taids byutu izskanējis. Maņ, un ari cytim byutu jōzyna, voi sajimsim un kod sovus ītaupējumus. Myusu gimine beja uzaticējuse divom bankom un obōs zaudēja sovus leidzekļus. Šōs bankas nabeja vys naz kaidi bordeli, bet ar solīdu reklamu, fasādem un tok jau reikōjōs vaļsts vōrdā. Tai jau moz interesej ari tys, ka tik bīži un daudz myusu vaļstī, lai rupi atjimtu naudu, var parōdeit pistūli, par dažim latim — padarēt par krūpli, laupēt dzeiveibu.

Prezidents sajam 700 latus lelu olgu mēnesī, varbyut jau ari 1000 un vairōk, myusim, naboga ļaudim, kotrs santims īrēkinōts vajadzeibōs, voi jys navarātu pasaceit sova svoreigō vōrda — kam lai mes tod ticim, pi kō grīžamēs, jo na pi sova prezidenta? Vaļdeibas mainōs, ministri nōk un īt ar vysim sovim prezidentim — jī jau ir nanūtverami, un nivīns ni par kū naatbiļd. Bet tūmār, kas lai myusim pasoka, cik daudz var uzaticēt bankom, kod jōs vairs naapzags tautu?

Kam šudiņ Preiļūs ir dorbs un olga? Varbyut tikai budžeta darbinīkim, bet cyti vaimanoj. Kai ari pensionari par sovim nīceigīm īnōkumim. Tūmār jīm vēļ ir kaidi garantēti leidzekli, bet kū dareit tīm, kuri nagrib slauceit īlas (ari vītu vairs nav šamā nūzarē), kurim ir kaidas, ar lelu naatlaideibu īgyutas specialitates un poši vēļ spāka godūs? Apmoksōtu dorbu atrast navar, lai ari tys na seviški atbylstu specialitatei. Kas šudiņ myusu rajona centra piļsātā vēļ ražoj? Akceju sabīdreiba »Preiļu sīrs«, mēbeļu kombinats »Ozols« — cytur sīvītem tikpat kai nav kū dareit. Pīpraseitōkō un pīdōvōtōkō profeseja dēļ jōm pošlaik ir pōrdevējs, bet cik tod veikalu vēļ jōatver, lai vysom tyktu dorbs, jo pōrdūtovas jau taipat uz kotra styura. Un cik var cylvāks nūpeļneit? 30—50 latus mēnesī, kurus pi tam vēļ izmoksoj ar treju mēnešu kavējumu.

Kur palykušas vysu myusu kūpeigūs pyulīņūs radeitōs vērteibas nasenejā pagōtnē? Uzcalts tyka sadzeives pakolpōjumu noms, kulinarejas komplekss, atpyutas un veseleibas uzlobōšonas komplekss vacōs pērts vītā, kinoteatris »Ezerzeme« un cyti. Pazuda kūpā ar socialismu? Bet tū vysu tūmār cēlem poši, myusu tāvi un mōtes. Ari šudiņ tōs ir skaistōkōs un īspaideigōkōs ceļtnes piļsātā, kas izdailoj jōs seju, skaista arhitekturas rūta. Kaidreiz beja vajadzeiba pēc vysa tō, sovaižōk jau nacaltu, bet voi šudiņ myusim traucātu, jo byutu lobs sadzeives pakolpōjumu noms? Nā, vajadzēja sadaleit mozūs byucīneišūs un sasavairōt dažaidom firmom un organizacejom, par kurom zynoms vīn tys, ka taidas ir, bet nivīnam nav jausmas, ar kū nūsadorboj un kam vajadzeigas. Šudiņ ari jōloboj apovi, apgērbi, vajadzeigi frizīra pakolpōjumi, fotoatelje un tamleidzeigi, bet jī beja jōsabōž pa pažūbelem, kur pat atrast navar, bet plašōkōs telpōs īlaist dažaidus apakšīrnīkus, kuri it kai glōb — paleidz nūsarēkinōt par syltumu, elektroenergeju un tamleidzeigi. Bet voi tys nalīcynoj par kliyudom un pavēršeibom vysas vaļsts mārūgā, ka radīs taids stōvūklis?

Vysom šōm ceļtnem plaši un gaiši lūgi – aizlykti (gribīs saceit – aizbōzti) ar bezgaumeigom reklamom. Kur skaistī foajē nūformējumi, kas ogrōk radēja nūskaņōjumu apmaklātōjim un rōdēja telpu plašumu, napībleivōteibu. Ogrōk šamā ākā ar vysu tyka golā vīna poša mōkslineica nūformātōja Rita Blaževiča, paleidzēja ari cytim, voi tagad Preiļūs nav nivīna mōkslinīka? Laikam gon, ka ir — jī taipat neikst bez dorba, kai, pīmāram, Jaudzems, kura dorbi izstōdeiti rajona golvonōs bibliotekas ūtrō stōva foajē un kurs roksta: bezdarbnīks...

Jo vīns navar »paviļkt« taidu lelu nomu, kai sadzeives pakolpōjumu bejušō āka, varbyut vajadzēja kooperētīs. Tagad mes zynim, ka cytur pasaulē tam lela pīkrissōna. Nav pat jōizīt tik plašūs yudiņūs: lobs pīmārs tam pošu mōjā — Leonarda Šustova vadeitō patārātōju kooperaceja. Voi nu tō, tik pōrbaudāta un atzeita, byutu jōatsasoka. Nikai navar pījimt, ka vīneigō izeja uz tērga ekonomiku bejuse vysa sadrumstalōšona.

Lai myusu tāvi un mōtes, kas tik daudz tyka davuši sabīdreibai, tagad sērmi un vaci un naz voi jīm nu jauna byus īspēja vēļ kū izbyuvēt, lai nōk cyti — jaunōki un laikmeteigōki, sovaižōk dūmojūši, bet navajag jau vysu ogrōk radeitū nūleidzynōt ar pamatim... Un kaida ticeiba sovai vaļstei var byut jaunai maiņai, kod vysapkōrt krōpšona un agrōkūs paaudžu cylvāku rūkom radeitūs vērteibu graušona? Cik tai tōli var aizīt...

NU »FOTOMAKS« KONKURSA DORBIM

Pošlaik firmas »FotoMaks« telpōs skateitōjim atvārta izstōde par svešu zemu eksotiku, kuras autori ir kaida izbraucīņa uz Eiropas zemem daleibnīki — profesionalī meistari rōda, kū redzējuši un pīdzeivōjuši, kai jī uztvāruši apkōrtejū pasauli un nūtykumus. Ir vērts, ka kotrs pats redz šū izstōdi, pats jū nūvērtej, »Zemturs« vēļ mozlīt pasakavēsīs pi nasenejō konkursa. Attālam pa kreisi, kura autore ir Ilze Grolumse nu Viļānu, tai vin gribīs dūt parokstu: »Naasu vaineigs tik lelas zivs būjāejā, tū maņ pasvīde...«, voi ari kai sovaižōk, jo tik skaisti pōzej suņuks. Ūtrō fotografeja — Anitas Stalidzānes nu Bolvu rajona Lozdukolna inscinēta un mudynoj uz dūmu, ka pēc zīmas nōks pavasars un ari spūdreibas dīnas...

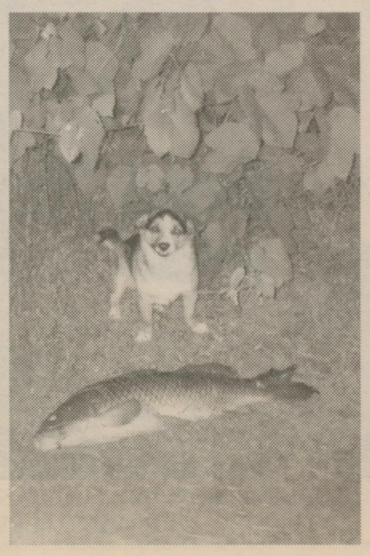

HRONIKA

● 1937. goda 19. decembrī Daugavpilī svineigi atklōts Vīneibas noms (uzcalts 15 mēnešu laikā un izmoksōjis 2850000 latu), jo leidzīpašnīki beja Daugavpiļs latvīšu bīdreiba, piļsātas vaļde un armejas ekonomiskais veikals, pogrobtelpōs atsarodōs spīstuve, kur drukōja latgalīšu grōmotas.

»TĀVU ZEMES KALENDARS«

●19. decembrī (1887) Daugavpiļs apriņka Leivōnu pogosta Cargradē (Jersikā) dzymuse gleznōtōja, pedagoge Nora Anna Marianna Drapče, myruse 1968. goda 28. decembrī Kalamazū, ASV.

● 24. decembrī (1887) Rzeknē dzimis īvārojamais politiskais darbinīks, publicists Vladislavs Rubulis, miris 1937. goda 26. julī Reigā, paglobōts Rēzeknē.

● 26. decembrī (1907) Rēzeknē nūtyka pyrmō latgalīšu teātra izrōde.

● 30. decembrī (1912) Ludzas apriņka Nautrānu pogostā dzimis dobas zynōtnīks, skūlōtōjs, latvīšu katōļu kusteibas atbaļsteitōjs Vōcejā Andrejs Namsons. Miris 1990. goda 18. julī Vōcejā.

Sastōdēja

Viktors TROJANOVSKIS

Panōkumus 1998!

RĒZEKNES MĀKSLAS KOLEDŽĀ · * PĪTERS GLEIZDĀNS

VĪNA NU DAUDZAJŌM

Rēzeknes Mākslas koledžas tekstilmākslas specialitates (nūdaļas vadeitāja — mākslas magistre Inese Ratniece) 5. kursa audzēkne Kristīne Pavelkovska dūmas un uzmaneibu koncentrej vuiceibu programmas nūslāgumam. Paradzams īspējami lobs nūslāgums, lobs mōceibu rezultatu izvērtējums un gribātūs, lai tys nabyutu tikai profesionalōs izgleiteibas vaļsts standarta izpiļdes aplīcynōjums, bet daudz kas vairōk.

Jei dzeives vērteibu un lobūs cereibu izjyutōs sovu laiku izmontoj mērktīceigi, tukšumeibas, lai tōs vysapkōrt reklamej aizvīn skaļōk un uzbōzeigōk, jai natraucej īt izvālātū ceļu, vōkt materialus diplomdorbam, sistematiski meistareibu pylnveidōt zeimēšonas un grafikas studejōs, īgyut īvēreibu konkursūs. Kristīne atzineibas bolvu koledžas komandai paleidzēja izceinēt Latvejas Kulturas ministrejas mākslas koledžu un vydusskūlu audzēkņu gleznōšonas olimpiadē (konkursā, skatē) Līpōjā 1997. godā.

Diplomdorba vadeitōju mākslas magistri Anitu Pētersoni īprīcynoj talanteigōs audzēknes orientaceja tekstilmākslā, telpu izveides dizainā. Kristīne prūt gon ceļōt, gon interesanti sprīst un stōsteit par kibernetiskom kategorejom, pafantazēt, kas byus tod, kod byus uztverams vizuals cylvāka elektromagnetiskūs viļņu radeits kermenis, prūt kritizēt un logiskā seceibā virknēt dažaidus -ismus, jū interesej Pesteišonas armejas programmas un gaume. Popularōs Lusijas Ortas (Lucu Orta) tārpu dizaina eksperimenti apgērba mākslā jū saista ar sovu ētiku un gūdeigumu, lai ari myusdīnu autoritate — franču arhitekts Pols Virilio (Paul Vilrilio) L. Ortas apgērbtūs īlas cylvākūs saskota socialūs aspektu pōrsvoru. Kristīne prūt pasmaideit par latvišu instolatorim, dzeivojūt jīm leidza un gorā aplīcynūt izpratni, par

KRISTĪNE PAVELKOVSKA – TŪPUŠŌ TEKSTILMĀKSLAS MEISTARE UN SPECIALISTE PAGAIDAM MĀKSLAS MAGISTRES INESES RATNIECES NŪDAĻAS AUDZĒKNE

Aigara Bikšes objektu »Eiropas kūpīnas kōja Reigā«, kurs 1997. godā tālōtōjas un dekorativi lītiškōs mākslas konkursā Reigā īgiva golvonū premeju tiši instolaceju un objektu grupā — mākslinīks pamanējis republikas ļaužu skaļū skrīšonu Eiropas vērzīnī.

Rūtaleiga humora cīneitōja Kristīne nav fanatike, bet meitine nu saules un krōsu pasauļa kai cytas kursa audzēknes — Ilze Mekša, Inta Turlaja, Īva Melne, Svetlana Kozireva, Iluta Brizga, Agnese Audijanova, sovas dūmas spēj izteikt vairōku mākslas veidu tehnikōs, gūdā tur tautas mākslas bogōtōs tradicejas.

ŽURNALISTS A. BERKIS:

— Par konkursa »Ceļš lauku sātā« turpynōjumu. Jimā pīsadalēja autoceļu direkceja un jīm ir TV raidējums »Via Baltica«, kuru sponsorej. Kūpā ar šō raidējuma veidōtōjim pabejom pi vīna nu uzvarātōjim, sagatavōjom raidējumu Latvejas televizejā. Šim cylvākim ļūti īpasatyka ideja parōdeit Latvejas ceļus, kaidus veidoj zemnīki, patyka, ka varēs byut šamōs lauku mōjōs un nūlēme kotru mēnesi uzfilmēt kaidu nu desmit uzvarātōjom, tai ka varātu byut vēļ desmit raidējumi vysas zīmas garumā. Latgolā tiks aizbraukts uz Pušmucovu pi Valentinas Lozovskas, jei, byudama lauksaimnīceibas konsultante, pajēme 430 hektarus zemes, kīlā īlyka vysu sovu manteibu, īsagōdojūt tehniku. Lelyska ir taida uzjēmeiba. Jei beja sakōrtōjuse ceļu vysai sādžai un sovam gobolam, uzlykti varoni uzroksti.

Nōkūšais konkurss (ceru, ka Latgola byus ļūti atsauceiga, te daudz mozōk ītekmēs materialī faktori, bet vairōk pošu uzjēmeiba un patriotisms), byus »Karūga vīta un karūga tradicejas lauku sātā«. Ir Jōņu vīta, vēļ kaidas, bet kur uzlik karūgu? Un na tikai vaļsts — varbyut gimines tradiceju, kōzu koč voi, bīdreibu u. c., un kai prūtam svinēt sovus svātkus, kai varim sasakūpt.

ONTONS SLIŠĀNS

ES DZĪDU

Klausities, bruoli i muosas!
Es dzīdu par dzimtini myusu,
Es dzīdu par muoti i tāvu
I volūdu Dīva dūtū.
Es dzīdu par sauli i gaismu,
Es dzīdu par dzeiveibas goru
I jyutom, sirdi kas plūsa.
Es dzīdu ar osoruom acīs,
Es dzīdu ar suopi īz lyupuom
I lyugšonu volūdai myusu.
Es dzīdu par ūzulu bierzem,
Es dzīdu par dīvnomim svātīm
I verūs ar prīcas acim
Tai pasaulī, kuras vieļ nav...
Klausities, bruoli i muosas!
Es dzīdu tam laikam kas beja
I laikam, kam juoatnuok vieļ,
Jo tautai i volūdai myusu
Liktiņs nav nūliemis miert...

NUOK

Aiztaisit acis, redzeigī!
Nuok tymsums ar gaismu spūžu
I dadzynoj,
I padora oklus vysus,
Kas klīdz
Par gaismā radzātū...
Aiztaisit mutes, runeigī!
Nuok klusums ar baļsi skaļu
I nūspīž,
I padora napatīsu
Patīseibu
Par aizarunuošonūs...
Nūmierstit vysi gūdeigī!
Nuok nagūds ar puorspāka vari
I puorlīcynoj,
I kaļpeibā panam gudrūs,
Kas zyn,
Kai vaļdeit ar gaismu...
1997.

Aizejušō goda rudinī sovā dzymtajā pusē Preiļūs, pēc kaidu pōrs godu pōrtraukuma, vīsōjōs Pāvils Aleksandrovičs nu tōļōs Austrālejas. Jys ir peļneitā atpyutā, bet sovā laikā beja īvārojams ceļtnīks, kai »Zemtura« laseitōji tū jau zyna nu agrōkajom publikacejom.
Pāvils Aleksandrovičs stōsta:

NATICEIBA NŌKŪTNEI — ĻAUNUMS

— Šys muns Preiļu apcīmōjums saistōs ar tikšonūs ar vairōkim cylvākim. Jōnūkōrtoj mežu lītas — ir sovs īpašums. Vīns nu lelōkīm īmaslim beja sameklēt un apskateit vactāva un vacmōtes kopus — tagad zynu, kur jī ir. Uz pīmineklim nikō navar izlaseit, tī jau tik vaci. Vēļ daudz laika aizgōja, kōrtojūt mōtes brōļa, muna onkuļa pōrapbedeišonas lītas, kurs it kai asūt paglobōts Grenctāles kopūs. Jys beja policejas bataljonā, kaidā tragiskā nūtykumā gōjis būjā. Kod krīvi izalauzēs 1944. godā, jam beja iznōcis streids ar vōcu bataljona komandīri, kaids vōcu vērsinīks nūšōvis jū, bet jō karaveirs — sovukōrt vōcu virsnīku. Sōcēs krīvu uzbrukums, atsakōpušīs, bet jī palykuši, vīteļī paglobōjuši vīnā kopā, vōcu vērsleitnantu un leitnantu, munu onkuli. Nikaidas zeimes jīm nav uzlykts, bet vīteļī soka, ka tī asūt. Rakstēju brōļu kopu komitejai, atbiļdeja: jo gribu pōrapbedēt, tod jōīt pi attīceigom instancem. Maņ tik daudz laika naiznōk. Runōju ar īstōdem vōcu syutnīceibā, sasarakstējūs ogrōk, beju vōcu pōrregistrēšonas lelajā birojā, kur ir ziņas par vysu Baļteju un pēc kurom vōcīši tagad pōrgloboj sovus karaveirus nu vysom vītom, lai jī byutu kūpā, natyktu aizmērsti. Taidus, kai pi Grenctāles, kod vacī cylvāki byus jau viņsaulē, cyti nimoz nazynōs. Munim brōlānim un mōseicai Reigā jys taipat beja onkuļs, bet varbyut jī uz tū lītu skotōs cytaižōk. Okupacejas laikā beja nūligts kaut kū taidu atzeit voi pīminēt. Es dūmōju šū lītu nūkōrtōt ļūti ōtri, tagad ībraucūt, bet vōcīšim ir sovas problemas, jī, kod atrūk karaveiru un vērsnīku kopus, grib dabōt precizu vītu, līcinīku nūrōdeitu, taidu, kurs var aplīcynōt, ka pats ir redzējis, bet navys nu kō to dzērdējis. Maņ ir kaida 80 godus vaca dāma līcinīks, dabōju cylvāku, kas rotūs jūs aizvedis uz kopa vītu. Lelu daļu nu laika pavadēju, zvonūt pa telefonu uz Jelgovu, Bausku, Cēsim, Saldu un precizejūt datus. Tū onkuli sauce Jāzeps Bebrišs. Sovu tīsu laika pajēme ari vacvacōku kopu apzynōšona.

Leitnants Jāzeps Bebrišs beja vīns nu breivprōteigīm, Krīvejā īvainōts, 1944. godā jam īdeve jaunu rūtu. Nailgi pyrms tragiskō nūtykuma brōļam beja sacējis, ka nūmūkūt naloba nūjauta un varbyut vairs nasaredzēšūt.

Pabeju ari Rēzeknē, īpasazynu vairōk. Maņ pazeistamōka Daugavpiļs, bet ar krīvu volūdu gryuteibas, dūmoju, ka vyspyrms jōatkōrtoj zynōšonas šamā volūdā, kas bejušas, lai brauktu — tur latvīšu volūdas jau gondreiž nadzērd. Rēzeknē dzeivōju vīsneicā, tur varēja dzērdēt latvīšu volūdu, ari muzyku, taipat angļu volūdā, krīviskū nā. Nasoku, ka maņ ir kas pret krīvu volūdu, bet tūmār ļyutūs lobōk, kod varu saprast, ap kū līta grūzōs. Volūdu vēļ naasu aizmērsis, bet jau ļūti gryuši sasarunōt, asu aizmērsis ļūti daudz vōrdu. Kod ībrauču Austrejā, vīnu laiku strōdōju par tulku, tīši sarunvolūdā ar vysim lomu vōrdim. Tod nōce laiks ļūti koncentrētīs uz angļu volūdu. Munā specialitatē vairōk vajadzēja laseit vōcu žurnalus, naasu lasējis krīvu grōmotas un maņ jo stypri klyboj teiši rokstu volūda. Tagad drusku sōču atkōrtōt Austrālejā, maņ ir pošmōceibas grōmotas un ceru, ka nōkamā braucīnī jau drūši varēšu dūtīs uz Daugavpili. Krīvi mani navarēs aprunōt. Reizi jau tī beju ar mōseicu. Pateišam, latvīšu volūdu nadzērdēju. Vīns nu rodu gobolim drusku apslimis Reigā — tū apcīmōju. Pabeju ari tāva sātā, tykūs ar mežzini, izbraucem cauri vysai saimnīceibai, apsavērem. Ari tī šū tū padarēju, pīmāram, apsorgōšonā, pi notāra nūformēju vajadzeigūs dokumentus.

Sōkumā mozas problemas beja ar laiku, asimilēšonūs vītejūs apstōkļūs. Ar modernīm transporta leidzeklim cylvāks napaspēj pakōpeniski pīsalōgōt. Kod mes tī pi sevis guļom, atsapyušamēs, te ir nūmūda, aktivas darbeibas laiks. Jaunim varbyut šaida pōrsaceļšonōs nu vīna laika ūtrā ir ōtrōka, vacōkim jau nav tik vīgli. Divdesmit stundes lidmašinā, bet vyss ceļš nu Sidnejas leidz Reigai ilga trejsdesmit stundes. Uz šejīni brauču bez apsastōšonōs, tai ka tam tūmār ir sovs īspaids, jo palīk kaidu dīnu Singapurā voi Vōcejā, tod ir vīgļōk. Tam ir sovs ļobums un ari slyktums, pīmāram, jōizjam vysa bagaža, tod otkol jōlīk īškā, jōīt cauri kontrolei un škendejīs, ka, valns parōvis, cik daudz tūs formalitašu. Atpakaļ braucūt ari jōpīrūn pi Australejas laika.

Kas atsatīc uz muna braucīņa mērki par onkuļa pōrapbedeišonu, tod, kai paskaidrōja vōcu dīnasti, jīm šaidu problemu symti tyukstūšu, tai ka navarūt veļteit īpašu uzmaneibu kaidam vīnam gadējumam. Teišam, jīm daudz dorba un es laikam byušu steidzīs par daudz. Okupacejas laikā vyss tyka nūleidzynōts tai, lai nivīns naatrostu kopa vītas.

Preiļūs šudiņ ir par nadaudz syltōks kai Australejas zīmā, tai ka dzeivoju bez bādu. Reigā cylvāki tūmār varbyut lelōki optimisti, nakai uz laukim, ari munā dzymtajā nūvodā vairōk izmysuši. Bet, apsarunojūt ar meža kungim Preiļūs un Rēzeknē jutu, ka cylvāki, kas strōdoj kaidā pījamamā dorbā, izaskotōs optimistiski. Tagad nu Latgolas daudz kūksnes eksportej. Jaunōtne vēļ drūšōka, nakai tī vacī cylvāki. Taidim kai es nav nōkūtnes, vīnolga, kur dzeivoju — laiks jau pagōjis, bet jaunīm — vyss prīškā. Myusim jau laiks, kai maņ, gatavōtīs uz aizīšonu, un tys tai ir te voi tur. Es šai lītai mēginōju pīīt filozofiski, apzynūtīs iznōkumu un tymā nav nikaidas cyta cylvāka vainas. Laiks vysu izškirōs pa sovam.

Sovūs dorba godūs strōdōju pat tyukstūšu kilometru nu mōjom un tys maņ natraucēja, šeit laikam sovaižōk. Jo maņ dzeivūklis Reigā, tod tōļōk par piļsātas rūbežu nikaida dorba nameklēju. Tūmār maņ līkas, ka cytūs Latvejas regionūs dorbu dabōt vīgļōk nakai Preiļūs voi Rēzeknē. Rēzeknē turistu bāzei jau ir loba vīsneica. Bet, jau īsarūdūt lidūstā, skatējūs, voi kas nav par īvēreibas cīneigōkīm objektim Latgolā (ari cytūs nūvodūs) — nikō. Ari tymā pošā Rēzeknes vīsneicā voi cytur: byus kaids reklamas plakats par Siguldu, Kuldīgu, par Cēsim, par Latgolu — nav. Es nagribu kritizēt, bet skateitīs ar konstruktivu pīeju — tys nav pareizi. Jo jau reiz asu Latgolā, tod gribu jū redzēt un dzērdēt, Latgolā tik skaisti azari, taidas dobas vītas, ir tik breineigi kulturvēsturiskī pīminekli, ka grāks jūs naparōdeit turistim, kaidi ni jī ir. Rēzekne ir vīna nu teirōkajom piļsātom pasaulē — ar tū vin jau var lepōtīs. Jau vokorā vysas īlas teik slauceitas, vyss sakūpts. Rēzekne tik teišam varātu uzjimt turistus, te tyvu gon Rāznas azars, gon Mākūņkolns un cyti breineigi dobas veidōjumi. Jī sovukōrt soka, ka gryuteibas ar tualetem, ka cylvāki navar atstōt autobusu un nagrib braukt uz šejīni. Vītejom pošvaļdeibom byutu jōsanōk reizi kūpā un par tū vysu jōapsarunoj. Šaubu nav, ka labīreiceibōs drusku naudas jōiīlīk, navys likt meklēt kryumus. Tei ir svareiga līta. Kotrs, kas te ībrauks, atstōs naudu, un jo lelōks byus turistu pīplyudums, jo vairōk. Ībraucējs kū navin pērk uzturam, ari avīzi, cytu kū un nauda palīk uz vītas.

Rezumejūt šū pīzeimi, maņ jōizsoka taids kai pōrmatums, ka Latvejā nateik reklamātas Latgolas skaistōkōs vītas. Tys nu pošvaļdeibom naprosa nikō dōrga, vajag tikai padūmōt. Siguldā, pīmāram, redzēju uz datora salyktus un pavairōtus tekstus vīnā malnboltā variantā, kuri informēja, kur un kai aizbraukt, kur un kū redzēt. Tur pēc inerces varbyut ari vairōk kas ībrauc, bet maņ škīt, Latgola, jo jū labi izreklamātu, drūši turātūs leidza. Pasaulē asu redzējis daudz skaistu vītu un Latgolu vēļ naasu aizmērsis, maņ tō navajag, bet cytim, svešōkim gon ļūti nūdarātu. Loba līta, ka tagad nūvodā ībraucējus laipni uzjam daudzōs zemnīku mōjōs un tī ir pijamams serviss. Plašōkūs prospektūs Preiļu vīsneica pat nav mynāta. Ībraucējim jau daudz navajag: zynōt, kur apsamest, kū redzēt, īpazeitīs ar kaidu rokstu gobolu par vēsturi. Taidi reklamas bukleteni vajadzeigi. Pyrms brauc uz kaidu piļsātu, gribātūs zynōt jau īprīkš, cik taids prīks var izmoksōt, kū tī var gyut, kai tī vīteļī runoj — kai ar jīm sasaprast.

Siguldā pušdīnōju ar kaidu gimini, kura beja īsaroduse religiskōs līnōs. Soku, voi jau asat īpazynušīs ar kū nu apkaimes, es braucu uz Latgolu, bet tys varbyut byus par tōlu. Jī maņ atbiļd: moz laika, jōbraucūt atpakaļ. Bet kaidas pōrs stundes vēļ varūt atlycynōt. Tod aizbraucit uz »Hotel del Roma« un jyusim organizēs jauku ekskurseju, samoksōsit kaidus 5—10 latus un īgyusit ļūti lobu

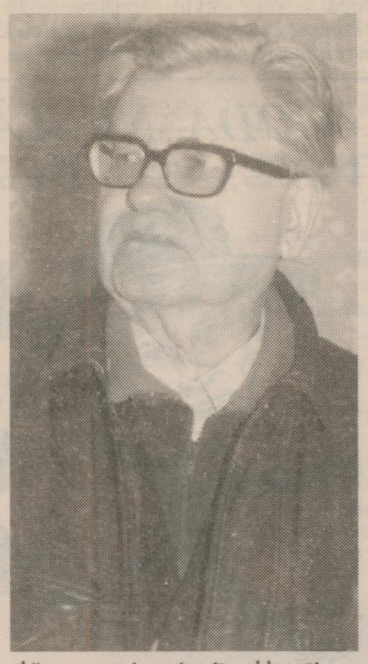

prīkšstotu par Latveju. Jī paklausēja un, dūmoju, ka īgiva, izlasēja reklamu vōcu volūdā un aizbrauce. Breiniškeigi. Turistam tikai drusku jōpaleidz, lai jys zyna, cik ilgā laikā kū redzēs un cik tys moksōs.

Par šōm problemom dīzgon gara saruna myusim izavērse ar Rēzeknes vīsneicas ļaudim — jīm daudz lelysku īspēju, bet tryukst reklamas. Maņ napateik, ka cylvāks soka — nav tō un tō, bet ir jōsareikoj tai, lai byutu. Mīlais Dīveņ, tī jau daudz naudas nimoz navajag, jyusim jau ir daudz kō loba, atlīk tikai vēļ drūšōk īt plašumā. Varbyut ka tū, kod nav daudz vīsu, var sašaurinōt, tūtīs vairōk pīsavērst kam perspektivam. Lai es nūbeigtu universitati Australejā, beja jōīsavuica angliski un jōīkrōj nauda — nikas jau nateik dūts nu gaisa. Es tū saucu par pozitivū dūmōšonu. Nav jōpasaļaun uz tū, ka maņ nav tō un tō, bet jōdzeivoj pēc principa: maņ tys ir vajadzeigs un es jū dabōšu!

Rēzekne maņ atstōja ļūti lobu īspaidu. Cylvāki ir tik laipni, vīsneicā, uzskotūt, ka asu atbraucis nu syltas zemes, pīdōvōja ērteibas. Bet mes jau pīroduši nu Vōcejas, tī guļ soltōs ustobōs, taipat dzeivōjom arī Australejā. Maņ tur vajadzēja advokatu, cytu kū — vyss tik laipni tyka nūkōrtōts. Taipat laipni un atsauceigi jyusu zemessorgi, tys dūd cereibas, ka Latveja pastōvēs, vyss jimā īs uz lobū pusi. Ilgus godus asam dzeivōjuši nabadzeibā, bet bejuši ļūti seiksti un tykuši pi tureibas. Na tikai seiksti, bet kur to ari styurgaļveigi. Pīcdesmit godu mes Australejā demonstrativi gōjam pi krīvu syutnīceibas un atgōdynojam, lai okupanti aizīt prūm. Taitod vajag styngreibas, ticeibas sovai līnai, lai ari jōpīstrōdoj dīzgon ilgi un dīzgon stypri, tod breinumi nūteik.

Amerika, Angleja un Franceja nikod naatzyna Latvejas īsastōšonu PSRS, Latveja, Leitova un Igauneja nikod nav bejušas šōs savīneibas sastōvā, jo kai taidas natyka atzeitas ōrzemēs, na tikai šamōs lelajōs vaļstīs. Okupātōs zemes jau var saukt kai grib — par republikom voi oblastem, nav svareigi, jo byutu atzeitas par Krīvejas sastōvdaļu, tod ari myusus, kas meklēja patvārumu Rītumūs, aizsyuteitu uz Krīveju, Austrumu trimdā. Par tū mes asam pateiceigi lelajōm vaļstem, ka paleidzēja izdzeivōt. Un vyslelōkō pateiceiba ASV, kas ir vaļsts ar augstu moralū stōju. Amerikā pi varas ir ļūti daudz austrumeiropīšu un pošlaik Latvejai ļūti izdeveigi uzlobōt sovu stōvūkli: vysu aizsardzeibas spāku vērspavēļnīks dzimis Pūlejā, jō mōte pūlīte un tāvs — gruzīnu vērsnīks SS divizejā, taipat vēļ cyti. Jī zyna par Austrumeiropas problemom, tōs draugi strōdoj ari Ōrlītu ministrejā un cytur. Klaigōšona par Baļtejas vaļstu īspaidōšonu nasaraut saites ar Austrumim ir galeigas muļkeibas un uz tū nivīns naīs.

Mozlīt par Rotari klubim, kurā sastōvu sovā mītnes zemē. Reigā taidi ir trejs un vysūs varu justīs kai sovā sātā, vīns ari Kuldīgā. Tī na tikai lobdareibas, bet ari dūmubīdru pulks. Kluba ļūceklis jebkurā pasauļa molā nav svešs. Šymūs klubūs ir biznesmeni, skūlōtōji un cyti, kam ir kaids īspaids sabīdriskā voi komercialā dzeivē. Jūs byus aizvīn vairōk, ari Preiļūs, kur cylvāki varēs dareit lobus dorbus, jī strōdoj sovai apkaimei un vysai tautai.

Asūt tagad Latvejā sacynōju, ka tī, kas natic jōs nōkūtnei, nūdora lelu ļaunumu, taidi traucej Latvejas dzeivi un centīņus uzlobōt jū. Tīm, kuri natic Latvejas nōkūtnei, īteiktu kōpt viļcīnī un braukt uz tīni, kur dūmoj, ka byus lobōk. Jo nōks kaida cyta okupaceja, lai atsagrīž kai »leli veiri«, bet tagad Latvejai taidu musynōtōju navajag.

VALDIS LAUSKIS,
LATGOLAS DEMOKRATISKŌS PARTEJAS PRĪKŠSĀDĀTĀJS

KAI RODŌS »LATGOLAS ORATOREJA«

Tai interesanta vēsture — muzyku sacerējuse Jeļena Švilpe, bet izpylda bārnu ansamblis »Pumpurini« nu Daugavpiļs. Jei ir odesīte, seši godi atpakaļ atbrauce uz Latveju. Apsaprecēja ar latgalīti, kas tymā laikā tī dīnēja armejā. Jeļena pīteikami dzili izprotuse latgalīšu kulturu, pōrvolda latvīšu volūdu, ceina veira latgaliskū izceļsmi, jō latgaļu volūdu un šys jōs dorbs tam pīrōdējums. Beiguse Odesas konservatoreju. Talanteigs cylvāks byudama, maņ līkās, jei latgalīšu volūdu izjyut vairōk caur muzyku — taids muns personeigais nūvārōjums, izprūt latgaliskū patīsumu, kaids ir šudiņ. Kaseti laide klajā studeja »Balss« Reigā. Šei ir ūtrō, īprīkšejō beja ar divpadsmit dzīsmem latvīšu volūdā, kū uzskota par pyrmū nūītū pūsmu ceļā uz nōkamū pakōpi.

Ļūti cīna latgalīšu autorus, pīmāram, Ontonu Slišānu, ar kura vōrdim jau sakomponējuse daudz dzīšmu. Roksta ari jōs veirs, taipat talanteigs cylvāks. Jys vēļ tik spūži napōrvolda latvīšu volūdu, tōdēļ roksta krīviski un mes pōrceļom tōļōk — jau uz latgalīšu volūdu. Dorbōjas vasals sadarbeibas kolektivs, kas mēginoj risynōt itūs jautōjumus. Jōs veirs ir Igors Švilpe.

Skaidrs, ka vysam pamats tys, kas te ir Latgolā, tymā skaitā ari vītejūs autoru dzeja. Igors ir daugavpilīts, myusu rajonā dzimis un audzis, bet vēļōk kai padūmu armejas vērsinīks dīnēja Ukrainā un tī sapazynōs ar sovu nōkamū sīvu. Bārni, kuri pīsadola ansamblī, vysi ir daugavpilīši nu dažaidom skūlom, lelōkū tīsu nu tai sauktōm jauktōm giminem. Dzīd ari muns dāls Edgars un, jōsoka, vīneigais, nu teiri latviskas gimines. Vysi bārni saisteiti pi jaunrades noma. Poša komponiste ari voda šū grupeņu, tai uztic sovu dorbu pyrmatskaņōjumus.

»Pumpurenim« jau četri godi — vēļ pavysam jauns. Aizsōkums beja ogrōk, bet, lyuk, šī pādejī četri godi ir nūpītnam dorbam veļteiti. Ceru, ka beja īspēja 18. novembrī pasavērt Latvejas TV I programmā videofilmu, rōdēja puļkstiņ 10.00, kurā uz šōs oratorejas bāzes beja stōsts par Latgolu. Maņ škīt, ka izadevēs. 27. decembrī »Pumpureņu« programma veļteita Zīmassvātkim otkon skaņ Latvejas televizejā.

Vīns lels dorbs komponistei un jōs ansambleišam beja tōs 12 latvīšu dzīsmes, kas jau aizgōjušas apritē, ūtrō kasete, kas tagad īt tautā, sastōv nu pīcom dzīsmem, kuras kūpā veidoj Latgolas oratoreju. Pošlaik jī atsaļōvuši taidu kai izšķērdeibu — sagatavōt īpašu Zīmassvātku koncertu. Šī svātki ir tikai reizi godā un ļūti specifiski, tikai īkšeji ļūti bogōts cylvāks tū var atsaļaut, vīnam konkretam pasōkumam sagatavōt specialu koncertprogrammu un tū pagyust leidz 27. decembram. Uz pavasari plānoj strōdōt pi trešōs audiokasetes, kurā byus vysmoz četras dzīsmes latgalīšu volūdā, vīna ar Ontona Slišāna vōrdim. Jelena Šviļpe turklōt vēļ strōdoj ari myusu piļsātas Vīneibas nomā, kuram decembrī jubileja — vīns nu tagadejīm jō saiminīkim ir Latvīšu kulturas centrs, kurs pījēme dorbā, lai voda vēļ cytu grupu. Jo »Pumpureņūs« ir 10—12 gadeigi bārni, tod jei ņyu nūsadorbōs ar pīcus un sešus godus jaunim.

Auditoreja šīm dzīdōtōjim vysai dažaida. Pīmāram, jī jau bejuši LTS programmā Rēzeknē — Latgolas telekompanejas reikōtā festivalā, bejuši Bolvūs, Ludzā, ari tepat Daugavpilī šū ansambli lobprōt klausōs pīaugušī cylvāki lelōs auditorejōs. Kai jau oratorejā, »Pumpureni« izpylda gon solo gobolus, gon duetus, saskaneigi dzīd vairōkūs bolsūs. Jo par lelom patīseibom runoj bārns (voi izdzīd), tū mes pīaugušī uztverom daudz osōk — tys ir šō ansambleiša pluss.

Es jau sacēju, ka lelōkō daļa bārnu ir nu jauktom giminem, kurōs kaids nu vacōkim ir pūļu tauteibas, voi nu boltkrīvim, bet šūs gimiņu dominante tūmār latgaliskais. Un tys vēļ vairōk pasastyprinoj caur bārnim.

»Latgolas oratorejas« muzykas producenti ir Andris Bērziņš un Gints Stankevičs, bet pumpureni — Aina Lozda, Laila Dukšinska, Laima Dzalbe, Sveta Švilpe, Edgars Lauskis, Māra Strautmane, Ksenija Smikova, Aleksandra Smikova, Raimonds Dzalbe, Aleksandrs Caune, Daina Dzalbe, Alla Staškeviča, Kristīne Bitiņa. Latgolas bārnu oratorejā īkļautas O. Slišāna »Mōte«, Šviļpu gimines »Mēness i peleite« L. Dzalbes latgaliskā pōrcālumā, A. Apšenieces »Balle«, Švilpu gimines »Latgolas zvaigznes« un »Myusu Latgola«, kuru vysu latgaliskī teksti pīdar L. Dzalbei.

Zeimeiga ir oratorejas izskaņas dzīsme:

MUNAI LATGOLAI

Symtgodu ūzulu vaļstī,
Azari kur ocu zyli,
Pīdzyma moza meitine.
Vīgls liktiņs nabeja jōs.
Vainagu nūpyna Jōņam
Nu ūzulu zorim un zōlem
Un palaide Daugovas viļņūs,
Ar kū liktini saniknova.
Muna Latgola,
Myusu Latgola,
Es paleidzēšu tev kai varēšu,
Bet napamet mani vīnu.
Bej eisa bērneiba meitinei,
Breiveibu redzēja reti.
Nūzoga jauneibu, nūlīkūt gulēt,
Bet pamūstīs tagad, lyudzu, lyudzu!
Pamūstās myusu Latgola.
Celīs, myusu Latgola.
Es paleidzēšu tev kai varēšu,
Bet napamet mani vīnu!
Vainagu nūpeišu Jōņam
Nu ūzulu zorim un zōlem
Un palaissu Daugovas viļņūs,
Nu bādom lai tevi jys sorgoj.

TAI ASŪT GADĒJĪS...

Beja kaids saīts. Prūtams, ari īdzeršona. Jau pēc pusnakts devemēs pa sātom. Pavadēju kaidu jaunkuņdzi un grīžūs uz sovu mōju pusi — tōs nabeja tōli. Laiks varēja byut jau pēc pušnaktim. Pēški skotūs — asu nūnōcis kaidā to piļsātā ar lelim daudzstōvu nomim. Nā, tī maņ navajag — grīžūs atpakaļ, pretī — nazkaida sveša reja. Eju uz vīnu pusi — piļsāta, grīžūs atpakaļ — reja. Skaidri zynu, pi kō beju un ka leidz tyvōkai piļsātai Preilim vysmoz kilometru desmit.

Nazynu, cik ilgi mani tai vodōja, bet, kod atsajēdžu, beju tīpat natōli nu mōjom, kurōs balle. Dagōja īt īškā un prasēt naktsmōjas, uz sovu sātu tyku tikai ūtrā reitā.

IVANOVS,
Saunas pogosts, Smelteri

Kaidā pīvakarē draugs paaicynōja paspēlēt šahu — tymā laikā aizarōvūs ar šū spēli. Beja ari īdzert, bet na daudz. Spēle īsavylka pōri pušnaktim, kod, pajēmis sovu gaļdeņu ar figurom, gōju uz sātu. Rudinī vokori gari. Eju pa ceļu. Klusa, mīreiga nakts, speid mēness, smuks laiks ni nūsapīcōt. Nadaeimūt leidz Betišku kopim kaidus 150 metrus, sōcēs taids kai vējs, pa ceļu veitīs taidas kai snīga vērpetes, tikai malnas. Ceļas aizvīn augšōk, jau leidz kryutim. Es eju, ceļš labi radzams un kaida bāda. Jau šei tymsō mygla leidz koklam, syt jau pōri golvai. Verūs, kas to vairs nav rikteigi. Mož ka asu aizmidzis. Ar šaha kasti pagrabynōju padusē — nā, nūmūds. Palyka tik tymss, ka vairs naredz nikō. Nūlēmu pastōvēt uz vītas — nav kur steigtīs. Pagaidēju. Šei malnō mygla sōce sēst zamōk i zamōk, leidz pazuda. Kopsāta beja vēļ metru septeņdesmit attōlumā — otkon vyss kai bejis. Tys beja godu divdesmit, mož i vairōk atpakaļ, un pa šai dīnai nazynu, kas tī varēja atsagadēt.

ANSPOKS,
Saunas pogosta Lelī Anspoki

28. JANVARĪ SŌCAS AUSTRUMNĪKU TĪGERA GODS

1998. goda 28. janvarī pēc austrumnīku kalendara sōcas Tīgera gods. Horoskopu sastōdeitōji gon paredz, ka tīgeris asūt mīrmīleigs, tūmār īteicams pīsalāgōt pōrmaiņom dzeivē un pi tam uzmaneigi. Globalōs politikas mārūgūs asūt paradzamas lelas pōrmaiņas, nagaideiti pavērsīni, kū varūt saleidzynōt pat ar revoluceju. Īspējami kara draudi, katastrofas, bet gods byušūt lobvēleigs pōrmaiņom, reiceibai.

Žurka nasajusšūtēs drūšeibā un jai darēt tikai tū, kas uz jū atsatīcas; Vērss byušūt saniknōts un beistams, jam vairōk jōuzatur sātā un jōgaida lobōkas dīnas; Tīgeris varēs vysu, kū gribēs; Pyučam patiks, ka rassīs īspēja paspeidēt, īspējams — tiks pi apbolvōjuma; nūgurdynūša dzeive byus Čyuskai un jei nu tō vuicēsīs; Zyrgs, īspējams, sagaidēs lelas pōrmaiņas dzeivē; Koza šymā laikā, kod vysi aizjimti ar sovom problemom, jussīs aizmērsta, byus skumeiga; Mērkačs nūdzeivōs kai apmīrinōts vārōtōjs; Gaiļam vyss mainēsīs, bet ar gryuteibom; Suņam beidzūt byus rodusēs īspēja pošuzupurētīs — jys ir sovā stihejā; pōrmaiņas ari Cyukai, kura byus augstsirdeiga...

ĪSAKLAUSĒSIM LOBĀ ĪRŪSMĒ!

Vēļ zaļoj ūzuly Latgolā,
Vēļ kuplojuos līpas Latgolā!

Gūduotais »Zemtura« redaktor O. Rancāna kungs!

Grīžūs pi Jyusim ar vīnu īrūsmi. Es jov pīcus godus Upītes pamatškolā muocu bārnim latgaļu volūdu, kur, volūdas izprosšonai i apgyušonai, izmontoju dzīsmi, rūtali, lugu i, prūtams, na viņ Cybuļa i Leikumas »Ābeci«, a i »Zemturi«. Grybātu, lai »Zemturs« aizsuoktu taidu kai fotorubriku, a moto, kas izskaņ munas viestules viersrokstā, kur sistematiski īvītuotu Latgolā dzeivojušūs latgaliski orientātūs gora miļžus, kuri i kuras dūd Latgolas kulturviesturei i, vyspuor, latgaliskajai kulturai leluoku voi mozuoku īguļdejumu. Tys ir juozyn i juoradz bārnim. Tai man i, dūmoju, vysim, kas školuos pasnādz Latgolas kulturviesturi, byus reala īspieja narunuot vyspuoreigi, a byut konkretai.

Es šūreiz nūsyutu treju »ūzulu« biļdi, kuri pazeistami i zynomi Latgolā. Jo tai sovus »ūzulus i līpas« īsyuteitu nu vysas Latgolas pogostim i pylsātuom, byutu jauka »bierzeite«.

Fotografejā nu kreisuos puses radzami:

Ontons Slišāns, dzejnīks, sabīdriskais darbinīks, iznuokušas 11 dzejas gruomoteņas, vīna prozas gruomota.

Leonards Lazdiņš, muokslinīks, telpu dizainers, dzejnīks, iznuokusi vīna dzejas gruomota, ir vairuoku kūplatgaliskūs kulturas i sporta pasuokumu emblemu autors.

Leontijs Vizulis, dzejnīks Bruno Vilks, iznuokusi vīna dzejas gruomota i Juo sagataveita i rediģeita dokumentu i literaru sacerejumu gruomota — kruojums par Abrenes apriņki, īpaši tū dali, kura nav atgrīzta Latvejas vaļstei »Abrenes biķeris«, sabīdriskīs darbinīks. Jī nūfotografeiti 1997. goda 15. oktobrī Upītes pamatškolas absolventu saļidojumā.

IRĒNA
Škylbānu pogosts

GODA NŪSLĀGUMĀ

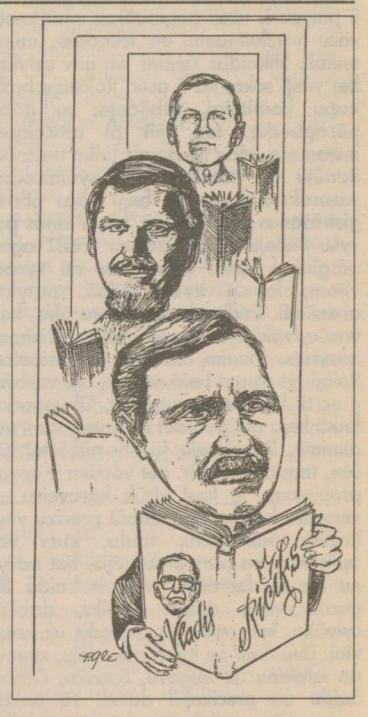

Apsveikumi »Zemturam«

Gūd. redaktor!

Muni vysloboki nūvēlējumi Jyusim, giminei un laikroksta talanteigajam kolektivam Jaunajā, 1998. godā, lai Jyusim pīsapyldōs vysas īceres, lai gods ir bogōts, vysim loba veseleiba ar gūdu kolpojūt Latgolas uzplaukumam.

Jyusu Pāvils DUCMANIS

* * *

Vysim, kas ryupejas par laikroksta »Zemturs« eksisteņci ar A. Rancāna kungu prīkšgolā vēleju lobu veseleibu, veiksmi dorbā un sadzeivē, ari prīceigus Zīmassvātkus un laimeigu Jaunū godu!

Sirsneibā Jōņs BROKS-EISĀGS Talsūs

Vysu zemturīšu sirsneiga apsasveicynōšonōs ar Ontonu Kūkoju divūs šō goda nūslāguma gadējumūs:

a) ar grōmotas »Oka« iznōkšonu,

b) ar jō poša jubileju 23. decembrī!

* * *

Latgolas dzejnīki, Latvejas Rakstnīku savīneibas bīdri Anna Rancāne un Ontons Slišāns šūgod laseitōjus īprīcynōjuši kotrs ar pōrs grōmotom un daudzom publikacejom presē, ar sovom autoritatem un vōrdim spācynoj nūvoda laikrokstus: Anna Rancāne »Latgales Laiku« un Ontons Slišāns — »Zemturi«. Jūs vōrdu nikod nabyus par daudz.

* * *

Sasagadējōs, ka mōkslinīks nabeja eisti lītas kursā, ka datorburtličam īspruka klaida un ari avīzes izdevēji napamanēja najaukū naprecizitati šō goda 5. decembra numerī. Atsavainojamēs gon pošam V. Ričikam, gon laseitōjim par naērteibom un publicejom eistū draudzeigū šaržu.

Vysas biļdes darinōjis

Pīters GLEIZDĀNS

Latgolas nūvoda nedeļas laikroksts
REDKOLEGĪJA
Dybynōtōjs — A. Rancāna
izdevnīceiba.
Inďekss 3053

Masu informacejas leidzekļa
registracijas aplīceiba Nr. 1609.
Iznōk nu 1994. goda 30. decembra
reizi nedeļā – pīktdīnōs.

Izdevēja nūrēkinu konts Latvijas
Unibankas Preiļu nūdaļā Nr. 468425,
kods 310101900. Izdevēja adrese:
A. Upīša īlā 3-49, Preili LV-5301,
tōļruņs 8-253-21516. 1. īspīdlūksne.

Datorsalykums Līvija Kalvāne,
datormaketeišona – Solveiga Sarkane.
Īspīsta SIA «Latgolas druka»
Bazneicas īlā 28, Rēzeknē, LV-4601

ZEMTURS